

**GIGIYENA FANLARINI O'QITISHDA UMUMIY TIBBIY
PEDAGOGIKADAN FOYDALANISH MEKANIZMI
(GIGIYENA FANLARINI O'QITISH MISOLIDA)**

---

*Kodirova Muxabbat Matkarim qizi
Muxammadova Gulbaxor Qobiljon qizi
Kommunal va mehnat gigiyena kafedrası
Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti*

Annotatsiya

Mavzuni o'qitish jarayonida interfaol uslublar SWOT va Sinkveyn interfaol o'yinlarini qo'llash va tadbiiq etish, kasbiy bilimlarni berish orqali talabalarning bilim va ko'nikmalarni oshirish samarasi va sifatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan, ularning mustaqil fikrlashi, dallillarga asoslangan tibbiyot asosida ma'lumotlarni tahlil qilishi, o'zini tanqidiy baholash qobiliyatlarini rivojlantirish usullari taklif etilgan

Kalit so'zlari: pedagogikaga tarif, pedagogik faoliyat, ta'lim va tarbiya nazariyasi, kreativ tadqiqot, texnologiya, axborot resurs markazlari

Аннотации

Были предложены для применения и внедрения интерактивные методы: SWOT, Синквейн и другие интерактивные игры; использование методов положительно влияет на результат и качество знаний и практических навыков студента путём обучения профессиональным знаниям, а также развивает их самостоятельное мышление, способность к анализу информации на основе медицинских доказательств и критическую самооценку в процессе обучения.

Ключевые слова: тариф на педагогику, педагогическая деятельность, теория воспитания и обучения творческие исследования, технологии, информационно-ресурсные центры

Kirish:

Zamonaviy ta'limni tashkil etishga qo'yiladigan muhim talablardan biri ortiqcha ruhiy va jismoniy kuch sarf etmay, qisqa vaqt ichida yuksak natijalarga erishishdir. Qisqa vaqt ichida muayyan nazariy bilimlarni talabalarga yetkazib berish, ularda ma'lum faoliyat yuzasidan ko'nikma va malakalarni hosil qilish. Ular tomonidan egallangan bilim, ko'nikma va malakalar darajasini baholash

o'qituvchidan yuksak pedagogik mahorat talab etadi. Bu muhim vazifani amalga oshirish ta'lim muassasalarida o'qitishning an'anaviy metodlarini ilg'or pedagogik texnologiyalar bilan qo'shib olib borishni taqazo etadi.

Pedagogik texnologiyalar o'zi nima?

“Texnologiya” yunoncha “texnos”-mahorat, san'at va “logos”- fan, ta'limot so'zlaridan tashkil topgan.

“Ta'lim texnologiyasi” tushunchasi esa lug'aviy jihatdan (inglizcha “an educational technology”) ta'lim (o'qitish) jarayonini yuksak mahorat, san'at darajasida tashkil etish borasida ma'lumotlar beruvchi fan (yoki ta'limot) ma'nosini anglatadi.

Pedagogik texnologiya o'z mohiyatiga ko'ra sub'ektiv xususiyatga ega bo'lib, ya'ni, har bir pedagog ta'lim-tarbiya jarayonini o'z imkoniyati, kasbiy mahoratidan kelib chiqqan holda ijodiy tashkil etishi lozim. Qanday shakl, metod va vositalar yordamida tashkil etilishidan qat'iy nazar pedagogik texnologiyalar:

- pedagogik faoliyat (ta'lim-tarbiya jarayoni)ning samaradorligini oshirishi;
- o'qituvchi va talabalar o'rtasida o'zaro hamkorlikni qaror toptirishi;
- talabalar tomonidan o'quv predmetlari bo'yicha puxta bilimlarning egallanishini ta'minlashi;
- talabalarda mustaqil, erkin va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishi;
- talabalarining o'z imkoniyatlarini ro'yobga chiqara olishlari uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishi;
- pedagogik jarayonda demokratik va insonparvarlik g'oyalarining ustuvorligiga erishishni kafolatlashi zarur.

Pedagogik texnologiya hozirda barcha pedagogik kasblar hamda ta'lim-arbiya jarayonini tashkil qilish, boshqarish, nazorat qilish bilan bog'liq kasblarning asosini tashkil qiladi.

Pedagogik texnologiya-ta'lim-tarbiya berish bo'yicha ko'zda tutilgan maqsadga erishishni kafolatlaydigan jarayon. Bu jarayon ma'lumotlarni o'zlashtirish uchun qulay shakl va usulda uzatish orqali o'quvchini mustaqil o'qishga, bilim olishga, fikrlashga o'rgatishni kafolatlaydi.

Pedagogik texnologiyalarni umumpedagogik, xususiy (o'quv fanlari) va kichik texnologiyalardan iborat uchta darajaga ajratiladi.

Umumpedagogik texnologiya turli darajadagi tizimlarni ifodalaydi.

U ayrim hududdagi, tumandagi, ta'lim muassasasidagi yoki ta'limning ayrim pog'onasidagi barcha ta'lim-tarbiya jarayoniga tegishli bo'ladi. Umumpedagogik texnologiya o'z hududi yoki ta'lim muassasasidagi ta'lim- tarbiyaviy maqsadlar, mazmun, vositalar, boshqaruv shakli va usullari, o'quv-tarbiya jarayoni ishtirokchilari faoliyatining algoritmlarini belgilaydi.

Xususiy texnologiya ta'lim-tarbiya mazmunining ayrim yo'nalishlarini amalga oshirish usullari va vositalari majmuasini o'z ichiga oladi. Bunda ayrim fanlarni o'qitish texnologiyalari, rahbarning, o'qituvchining, tarbiyachining va talabaning ishlash texnologiyalari kiradi.

Kichik texnologiyalar o'quv-tarbiya jarayonining alohida qismlarini o'z ichiga oladi. U ayrim didaktik va tarbiyaviy maqsadlarni hal qilish bilan shug'ullanadi. Bularga darslar texnologiyasi, tushunchalarni shakllantirish, yangi bilimlarni o'zlashtirish va mustaqil ishlash texnologiyalari, o'quv materiallarini takrorlash, o'zlashtirishni va tarbiyalanganlikni nazorat qilish texnologiyalarini hamda ayrim tadbirlarni tashkil qilish va amalga oshirish texnologiyalari kiradi.

Pedagogik texnologiyaning yo'nalishlari ko'p bo'lib, ulardan ayrimlari quyidagilar.

Hozirgi an'anaviy ta'lim XVII asrda Ya.A. Komenskiyning didaktik tamoyillari asosida shakllanib, hozirda dunyodagi maktablarda eng ko'p qo'llanayotgan sinf-dars tizimidan iborat. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosan shu tizimni turli yo'nalishlarda takomillashtirish maqsadlarida yaratilib, hozirda turli yo'nalishlarda rivojlanmoqda. Pedagogik jarayonni takomillashtirish, uni o'quvchi shaxsiga yo'naltirishga asoslangan pedagogik texnologiyalar. Hamkorlik texnologiyasi, ta'limning insonparvarlikka asoslangan texnologiyasi va boshqalar.

Talaba faoliyatini faollashtirish va jadallashtirish asosidagi pedagogik texnologiyalar. Muammoli ta'lim, o'yinlar, tayanch signallar, konspektlar texnologiyalari va boshqalar.

O'quv materialini didaktik jihatdan takomillashtirish va qayta ishlab chiqish asosidagi pedagogik texnologiyalar. Bu texnologiyalar o'rganilayotgan bilimlarning didaktik tizimi optimal mazmunga ega bo'lishi, bilimlarga tizimli nuqtai nazardan yondoshish, talabalarga bilimlarni egallashning eng maqsadga muvofiq yo'llarini o'rgatish kabi tamoyillarga asoslanadi.

O'quv jarayonini samarali boshqarish va tashkil qilish asosidagi pedagogik texnologiyalar. Bu texnologiyalarga takomillashtirilgan,

individuallashtirilgan, dasturlashtirilgan ta'lim texnologiyalari, ta'limning jamoa usuli guruhli, kompyuterli ta'lim texnologiyalari kabilar kiradi.

Tabiatga muvofiqlashtirilgan pedagogik texnologiyalar. Bularga talabaning tabiiy imkoniyatlari, ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil qilishning tabiiy imkoniyatlari va boshqa tabiatga muvofiq imkoniyatlardan to'liq foydalanishni amalga oshirishga asoslangan pedagogik texnologiyalar kiradi.

Rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalari. Bularga talaba shaxsining sifatlarini, ayrim sohalardagi bilimlarini, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish texnologiyalari kiradi.

Bulardan tashqari xususiy (o'quv fanlari) pedagogik texnologiyalar, alternativ hamda mualliflik pedagogik texnologiyalari ham mavjud.

Bulardan tashqari hozirda pedagogik texnologiyalarning turli yo'nalishlari bor bo'lib, ulardan asosiylari empirik, kognitiv, evristik, kreativ, integrativ, adaptiv pedagogik texnologiyalardan iborat.

Empirik-sezgi a'zolari orqali bilim olish. Bu texnologiyada asosiy e'tibor sezgi a'zolarining tabiiy rivojlanganlik imkoniyatlariga tayangan holda bilim berish va ularni yanada takomillashtirib borishga qaratiladi.

Kognitiv-atrofdagi olam to'g'risidagi bilimlar doirasini kengaytirish texnologiyasi. Tabaqalashtiruvchi (bilim o'rganishda tarkibiy qismlarga ajratish) tafakkurni shakllantiradi, bilim ehtiyojlarini rivojlantiradi. Evristik-yo'naltiruvchi ta'lim berish yo'li bilan ta'lim berish tizimi. topqirlik, faollikni rivojlantirishga xizmat qiluvchi, o'quv-izlanish ta'lim metodi. Optimallashtirilgan (ko'p variantlardan eng ma'qulini, mosini, muvofiqini tanlash) tafakkurini rivojlantiradi.

Kreativ-tadqiqot xarakteriga, xususiyatiga ega bo'lib, talabalarda maqsadga yo'naltirilgan ijodiy tafakkurni jadal rivojlantiradi.

Inversion-axborotlarni turli tomondan o'rganish, o'rmini almashtirish xususiyatiga ega bo'lib, tafakkur (fikrlash) tizimini rivojlantiradi.

Integrativ-axborotlarni tashkil qiluvchi cheksiz ko'p kichik qismlarini o'zaro ajralmas bog'liqligi ularning yaxlitligi, bir butunligi asosida yagona to'g'ri xulosani aniqlash.

Adaptiv –axborotlarni o'rganish va ulardan foydalanish jarayonini o'rganish hamda o'rgatish uchun qulaylashtirish, moslashtirish asosida kutilgan natijaga zrishish.

Inklyuziv-o'qituvchi bilan talabaning o'zaro munosabatlarida tenglik asosida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil qilish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Kodirova, M. M., & Muxammadova, G. Q. (2024). PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR TIZIMINING TIBBIYOT FANLARINI O'QITISHDAGI O'RNI (Kommunal va Mehnat gigiyenasi dars mashg'ulotlarini organayzerlar asosida). *PEDAGOGS*, 53(1), 37-41
2. Mukhammadova, G. Q., Kodirova, M. M., & Boqijonov, F. A. (2024). The Effect Of Industrial Enterprises On Atmospheric Air. *British Journal of Global Ecology and Sustainable Development*, 28, 5-9.
3. Kodirova M. M., Anvarova S. TIBBIY MALAKALI MUTAXASSISLARNI TAYORLASHDA UMUMIY TIBBIY PEDAGOGIKADAN FOYDALANISH MECHANIZMI.(KOMMUNAL VA MEHNAT GIGIYENASI FANINI OQITISH MISOLIDA) //Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi. – 2024. – T. 20. – №. 4. – С. 59-63
4. Muxammadova, G. Q., & Kodirova, M. M. (2023). ISHLAB CHIQRISH SANOAT KORXONALARINI AHOLI YASHASH JOYLARI ATMOSFERA HAVOSIGA TASIRI. *Экономика и социум*, (11 (114)-2), 274-279.
5. Ашурова, М. Д., & Сиддикова, Ш. Д. (2024). ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДИКИ ПРЕПОДАВАНИЯ ГИГИЕНЫ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ МЕДИЦИНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ. *PEDAGOGS*, 59(1), 117-122.
6. Muxammadova, G. Q. (2024). TIBBIYOT TA'LIM MUASSASALARI TALABALARINI KASBIY KOMPITENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA ILG'OR TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA LABARATORIYA INSTRUMENTAL USULLARDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH (GIGIYENA FANLARINI OQITISH MISOLIDA). *SO'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI*, 7(5), 73-77.